

Til døden jer skiller?

- om separationer, skilsmisser og alimenter

Hedeboegnens Slægtsforsker Forening
torsdag d. 5. november 2020

Foredrag v/ cand.mag. Torben Albret Kristensen

www.torbenalbret.dk

Hvad skal der ske?

- ❖ Historisk oversigt
- ❖ Separation og skilsmisse før ca. 1800
- ❖ Separation og skilsmisse ca. 1800-1970
- ❖ Pause
- ❖ Eksempler 1669, 1822/1826 og 1891
- ❖ Faderskabs- og Alimentationssager
- ❖ Spørgsmål

Historisk oversigt

- ❖ Før kristen tid: Skilsmisse muligt ved dom på tinge.
- ❖ Katolsk tid (indtil 1536): Ægteskabet er et sakramente, og skilsmisse er derfor ikke muligt. Separation er muligt, men ikke nyt ægteskab.
- ❖ 1536-1790: Separation, skilsmisse og nyt ægteskab muligt i visse, klart definerede tilfælde.
- ❖ 1790-: Separation, skilsmisse og nyt ægteskab muligt alene på baggrund af "gemytternes uoverensstemmelse".

Frederik II's ægteskabsordinans 1582

- ❖ Skilsmisse muligt i tilfælde af:
 - ❖ Ægteskabsbrud
 - ❖ Den ene ægtefælle forlod det fælles hjem uden grund
 - ❖ Impotens ved ægteskabets indgåelse
 - ❖ Den ene ægtefælle idømtes landflygtighed eller langvarig fængselsstraf

Danske Lov 1683

- ❖ Skilsmisse muligt i tilfælde af:
 - ❖ Hor (hvis det kunne bevidnes)
 - ❖ Spedalskhed
 - ❖ Landflygtighed i mere end tre år
 - ❖ Fravær pga. krig eller handel i mere end syv år (dog ikke, hvis pågældende var krigsfange)
 - ❖ Impotens
 - ❖ Fængsel på livstid (fra 1750)
 - ❖ Sindssyge (fra 1788)

Separation og skilsmisse indtil ca. 1800

- ❖ Tamperretten (1536-1771/1797)
 - ❖ Mægling
 - ❖ Forlig
 - ❖ Separation/ skilsmisse
 - ❖ Ægteskab
- ❖ Kongelig bevilling - evt. uden forudgående separation (Indtil 1683 mest adelige)
 - ❖ Danske Kancelli, registrantsager

Separation og skilsmisse ca. 1800-1970

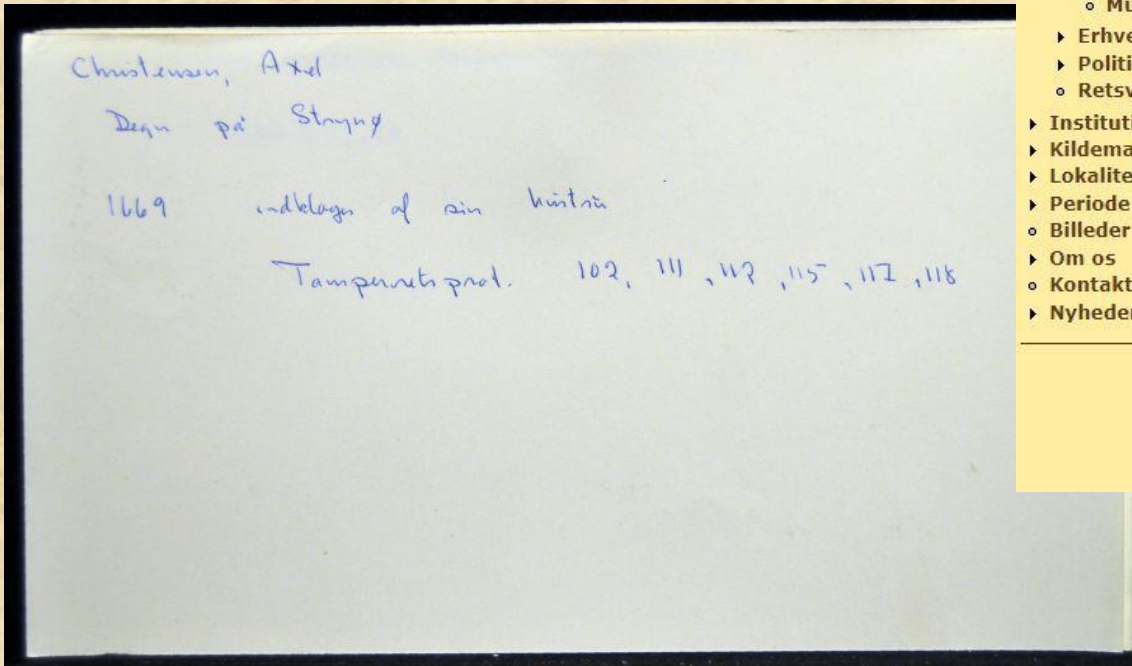
- ❖ 1795-1857: Verdslig mægling og forlig ved Forligskommissionerne
- ❖ 1771/1797-1970: Separation og skilsmisse ved dom ved underretterne (by-, herreds- og birkefoged – fra 1919 retskredsene) – Sjældent!
- ❖ 1795/1800-1970: Separationsbevilling ved magistraten (Kbh), amtmanden eller lensbesidderen (sidstnævnte kun 1816-1849)
- ❖ 1800-1922: Kongelig bevilling, hvis den ene part modsætter sig separation/ skilsmisse (ekspederes gennem amtet)
 - ❖ 1800-1848: Danske Kancelli
 - ❖ 1849-1922: Justitsministeriets 1. kontor
- ❖ 1811-1922: Gejstlig mægling
- ❖ 1827-1970: Skilsmissebevilling ved amtmanden (på kongens vegne) – NB: ikke lensbesidderne!
- ❖ 1857-1922: Verdslig mægling ved amtmanden
- ❖ 1922-1970: Kun én mægling, gejstlig eller verdslig (valgfri)

~ **Pause** ~

Eksempel 1669

- Wads sedler
(sedler.dis-danmark.dk/wad)
- Tamperretsprotokol
(fynhistorie.dk)

 fynhistorie.dk

Emner

- ▼ Aktiviteter
 - ▼ Dagligliv
 - Arbejdsliv
 - Foreninger
 - Højtider
 - Idræt
 - Musik
 - ▶ Erhverv
 - ▶ Politik
 - Retsvæsen
- ▶ Institutioner
- ▶ Kildemateriale
- ▶ Lokalitet
- ▶ Periode
- Billeder
- ▶ Om os
- Kontakt os
- ▶ Nyheder

Hjem » Aktiviteter » Dagligliv

Tamperretsprotokollen 1662-1702 - Fyns Stiftsøvrighed

Skrevet af [Hans Nørgaard](#), Tor, 2012-11-15 15:55 | [1600 tallet](#) | [1700 tallet](#) | [Dagligliv](#) | [Danmark](#) | [Højtider](#) | [Kirke](#) | [Retsvæsen](#) | [Tingbøger](#)

1662-1702 Fyens Stift, Fyns Stiftsøvrighed Tamperretsprotokol (RA)

Kirkens jurisdiktion over lægfolk bevaredes efter reformationen (1536) i ægteskabssager, som ifølge Riber artikler 1542 skulle pådømmes af en 4 gange årlig på tamperdagene [4 kvartårige fastedage i den katolske kirke] sammentrædende domstol, tamperretten, bestående af stiftslensmanden, senere stiftamtmanden, og nogle gejstlige; i de sidstes sted trådte i Sjællands stift fra 1681 konsistorium ved Kbh.s Universitet. Jurisdiktionen i ægteskabssager overgik i 1771 i Sjællands stift, 1797 i de øvrige stifter til de verdslige domstole.

Bilag	Størrelse
Tamperretten_1662-1702_Fyns_stift.pdf	9.81 MB
Tamperretten_1662-1702_Fyns_stift_2.pdf	9.26 MB
Tamperretten_1662-1702_Fyns_stift_3.pdf	9.27 MB
Tamperretten_1662-1702_Fyns_stift_4.pdf	9.16 MB
Tamperretten_1662-1702_Fyns_stift_5.pdf	9.72 MB
Tamperretten_1662-1702_Fyns_stift_6.pdf	8.76 MB
Tamperretten_1662-1702_Fyns_stift_7.pdf	9.75 MB

Fyns Stift, Tamperretsprotokol 1662-1702 pag. 111 [2. juni 1669]

Prædicator paa Danne Tagerdag Vaar Pjævel for 38
Aar Christen Tøn, Dagen til Ringen og mægheden paa
In 40 Bogen, Vaar fandt atogisderis Rispinge Caritæ. v. p. 102.
Iaatter, som fælle ledet samlet fandt os mind indpaffes
for fandt stillbørlig forfald & Lykt etc. sin Plegede affin
fæmme, at fandt ogfald sig indj forfalds fænt der paa lant.
Det, ville si affin for fænde indj fænt, forvinnis og for.
Dørgo fænde og dæris fællis væn, fælle taget Sangalle.
deris for fænde og andet uover, fægd fænde, og man for
fælle uover forliffed til os ande, and sin atogis deris
Der paa Diavord, fandt, at fandt aff' ind' og traug mællis
til at tæne forfald for sin fænde, offerpæn fænt indkomst
Vaar ringe, og fælle ife and' at fæll' legu' tæl at der
paa, and vændre. Offer vikkals, gien/pæ, og danne
Dagts laiffed, Ploft for Ratten affægt, at offer pæn de
tænde samlet, pæn/pæn Vaar fætt' fæll' ind' der fælle
& manden luffis indj fænt for sin fæntis, luffis and
fænde Eft' fælligen og Luffigen, for Dørgo fænde, and till.
luffig and'værg, ife giffis uger for argalle for sig, for
fænt fandt ife ville der til luffig pæft indrog fænt
& or det Dørgo at forliff' dit omfænde etc.

Separation 1822

Handwritten text in Danish, likely a legal document or report, with a red arrow pointing to it from the text on the right.

- Forligskommission (forlig om separation)

- Amtmanden (bevilling)

Handwritten text in Danish, likely a legal document or report, with a red arrow pointing to it from the text on the right.

Skilsmisse ved kgl. bevilling 1891

Maribo Amt – journaler 1891

50: Kongelige Bevillinger, der sortere under Justitsministeriet og udleveres af Stiftamtet.

Sag Nr.	Vedr.	Indgaaet	Ekspederet
3 Se 16/11-1828	Ane Marie Andersen af Rødby, Arbejdsmand Peder Olsens frasep. Hustru, 20/1 – ansøger om Skilsmissebevilling	4/2 Sørensen 16/2 Do. (10 Kr.) 28/2 Berl. Tid. 31/3 Do. Regn. 28/4 Justitsmin. Bevilling 1/5 Stiftstidende Regn. 1/5 Berl. Tid. Kvitt. 12/5 Sørensen 20/5 Do. 28/5 Do. 12/6 Justitsmin. 23/6 Sørensen 9/7 Justitsmin. Bevilling	28/1 Sørensen 7/2 Do. 21/2 Berl. Tid. 21/2 Stiftstidende 18/4 Justitsmin. 29/4 Berl. Tid. 2/5 Sørensen 16/5 Do. 23/5 Do. 30/5 Justitsmin. 15/6 Sørensen 29/6 Justitsmin. 11/7 Sørensen

Justitsministeriet
Kjøbenhavn, den 12 Juni 1891

15/6 Sørensen 29/6 91 Justitsminist.

No. 4975
S. 2816

I Anledning af det med Hr. Stiftamtmandens behagelige Skrivelse af 30' fM hertil indsendte Andragende, hvori Ane Marie Olsen, født Andersen, af Rødby, hvis Ægteskab med Arbejdsmand Peder Olsen efter forudgaaende Separation er blevet fuldstændig ophævet ved allerhøjeste Bevilling af 28 April d. A., anholder om gratis Bevilling til at indgaae nyt Ægteskab med Niels Peder Nielsen af Øster Thirsted, uanset at hun har forset sig med ham, medens hun levede separeret i Henseende til Bord og Seng fra sin tidligere Ægtefælle, skal man tjenstligt anmode Dem om behagelig at ville foranledige tilvejebragt og hertil indsende Daabsattester for samtlige de i Andragendet ommeldte af Andragerinden i Separationstiden udenfor Ægteskab avlede Børn tilligemed nærmere Oplysning om, naar hendes Forhold til fornævnte Niels Peder Nielsen tog sin Begyndelse.

% Andragendet med Bilag vedlægges, men forventes med de begjærte Oplysninger paany indsendt hertil.

P.M.V.

[Underskrevet] Ricard/ Schack

Til
Amtmanden over Maribo Amt

50/3-1891

Skilsmisse ved kgl. bevilling 1891

[Stempelpapir]
65 Øre

Rødby Kjøbstad Maribo
Amt den 13. Mai 1891.
Ane Marie Olsen, født
Andersen Arbejdsmand
Peder Olsens fraskilte Hu-
stru ansøger om Tilla-
delse til at indgaa nyt
Ægteskab.

Justitsministeriet
1. Expeditionskontor

50/3-1891

Til

Kongen

Ved allerhøjeste Bevilling af
28 April d. A., hvoraf en
Gjenpart vedlægges, blev Ægte-
skabet mellem mig og min
Mand ophævet uden at Be-
villingen indeholdt noget
om Ret for mig til at
indgaa nyt Ægteskab, hvil-
ket sidste ligefrem er be-
grundet i at jeg ikke søgte
derom, fordi jeg ikke kan præ-
stere Attest paa sædelig Van-
del i Separationstiden.

Den 31. Januar f. A. fødte
jeg et udenfor Ægteskab av-
let Barn, hvis Fader nu er
villig til at gifte sig med
mig og paa Grund heraf

tillader jeg mig at ansøge om Tilladelse til
at maatte indgaa nyt Ægteskab særlig ogsaa
med den Person, med hvem jeg i mit Ægteskab
har forset mig, mit ovennævnte Barns Fader
Ungkarl Niels Peder Nielsen af Øster Thiersted ved Rødby. Jeg maa
ydmygeligen erkjende, at jeg allerede tidligere
i Separationstiden har forset mig, idet jeg
baade i 1884 og 1886 har født et Barn, av-
let udenfor Ægteskab, men kan ogsaa oplyse
at disse Børn begge ere døde under en Epi-
demi i 1887. Til Undskyldning for at jeg
fordrister mig til at begjære den ansøgte
Tilladelse mener jeg kan tjene, at den For-
seelse, der agtes dækket over ved et nyt Ægte-
skab, er begaaet paa en Tid, da jeg allerede
kunde have erholdt Skilsmisse overensstemmen-
de med e almindelige Regler og at et nyt
Ægteskab for mig vil have stor Betydning
overfor det Samfunds Mening, hvori jeg lever,
hvilket Samfund nu kun ser paa mig med
Foragt.

Paa Grund af min absolutte Fattigdom – jeg
ernærer mig og mit Barn ved Daglejerarbejde og
ejer intet – beder jeg om at den anførte Tilladel-
se maa blive mig meddelt gratis.

Allerunderdanigst

Ane Marie Olsen

Da det er forlangt, at denne Ansøgning skulde paategnes af mig som Sognepræst, skal jeg tillade mig at udtale, at jeg vistnok ikke vil være i Stand til at anbefale Ansøgningen, eftersom jeg overhovedet ikke kan finde det anbefalelsesværdig, at fraskilte Personer indgaa nyt Ægteskab, hvilket har Herrens Ord imod sig; men da det nu alligevel er blevet Praxis, at Tilladelse hertil indrømmes, saa skjønner jeg ikke, at den Omstændighed, at Ansøgerinden i Separationstiden ikke har ført et sædeligt Levnet kunde lægge nogen absolut Hindring i Vejen for, at Tilladelse til at indgaa nyt Ægteskab indrømmes hende.

Rødby Præstegaard d. 14. Maj 1891

Allerunderdanigst

S. Assens

Sendt 20/5

Vi Christian den Niende,
af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders
og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn,
Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg,

Gjøre bitterligt: At Vi, efter derom allerunderdanigst gjort Ansøgning og Begjæring, allernaadigst have bevilget og tilladt, ja og hermed bevilge og tillade, at Anv. Marie Olsen født Andersen af Havn kjærlig kædlig indskændt kendt Løstend, som Kjærlig med Ombudsmand Peter Olsen en færdig og forantvaret blev allernaadigst bevilget af 28 April 1891, med indgaaen med Kjærlig med Ombudsmand Niels Peter Nielsen af Øster Thiersted, inauspice at hun for første gang med James Mathiasen sin Løstend forsamlet i indskændt kendt kendt og Nang fra sin kjerlige Kjærlige.

Forbydende Alle og Enhver imod det, som foreskrevet staar,

Faderskabs- og alimentationsager

- ❖ -1937: Moderen har ikke pligt til at oplyse faderens navn.
- ❖ Fra 1908 er det dog en forudsætning, hvis hun vil modtage offentlig hjælp til barnets underhold.
- ❖ 1763: Faderen til et barn født uden for ægteskab bliver pligtig til at bidrage til barnets underhold indtil det fyldte 10. år.
- ❖ 1839: Pligten udvides til det fyldte 14. år.
- ❖ 1888: Pligten udvides til det fyldte 18. år, og moderen kan nu modtage beløbet forlods af kommunen, der så siden inddriver det hos faderen.

Kilderne

- Manden anerkendte faderskabet:
 - Var mor og far enige om bidraget, findes der ingen kilder.
 - Var de ikke enige, skulle amtmanden i moderens amt fastsætte bidragsstørrelsen samt sørge for inddrivelsen.
 - Sagerne findes via journalerne eller særlige alimentationsprotokoller.
 - NB: Husk at visse lensbesiddere havde amtmandsbeføjelser på deres gods indtil 1850!

❖ Manden anerkendte ikke faderskabet:

- ❖ Moderen kunne anlægge faderskabssag ved mandens værneting (By-, herreds- eller birkefoged)
- ❖ Disse sager findes typisk i forhørs- eller politiprotokollerne.
- ❖ Moderen kunne også få hjælp til at anlægge en sag, enten hos sit eget værneting eller hos amtmanden. I så fald findes sagerne som almindelige ekspeditions-/ korrespondancesager.
- ❖ Hvis der var flere mulige fædre, kunne faderskabet ikke fastslås, men de kunne alle blive dømt til at betale. Moderen fik dog kun penge svarende til bidraget fra én.

~ Tak for i aften ~

Torben Albret Kristensen
Enghavevej 16, Næstved By
4700 Næstved

20287611

torbenalbret@gmail.com

www.torbenalbret.dk

www.facebook.com/torben.tkak.dk

